LA LITERATURA CATALANA Y LOS MOVIMIENTOS DE VANGUARDIA*

Joaquim Molas

L'AMIC DE LES ARTS

ANY III — SITGES, 30 DE JUNY DE 1928 — NÚM. 26

«L'AMIC DE LES ARTS»
DIRECTOR
JOSEP CARBONELL I GENER
REDACTORS PERMANENTS
J. V. FOIX - M. A. CAPMANY - RAMON PLANES - SALVADOR DALÍ - LLUÍS MONTANYÀ - DOMÈNEC FORNERT - SEBASTIÀ GASCH - SEBASTIÀ SANCHEZ-JUAN
GRÀFICS
AGUSTÍ FERRER

AQUEST NÚMERO DE "L'AMIC DE LES ARTS" HA ESTAT REVISAT PER LA CENSURA

SUBSCRIPCIÓ: L'ANY, 10 PTES.
NÚMERO SOLT, 1 PTA.
SANT SALVADOR, 8, TELEF. NUM. 8
SITGES

BUTLLETÍ
PER
JOSEP CARBONELL
ELS 7 DAVANT «EL CENTAURE»

CONTRIBUCIÓ A LA RECERCA D'UN NOU CLASSICISME (1)

12.- Que l'home és *un animal metafísic*, ens ho provaria, si res més no, els mil i un recomençaments *primitivats* a què l'instint metafísic el mena en voler-se deixir o en haver de superar un cicle *ortodox* (un cicle clàssic). I és curiós d'observar avui, paral·lel al primitivisme material que Keyserling ha caracteritzat amb l'arxitipus *chauffeur*, un altre primitivisme metafísic (espiritisme, subconscient, psico-anàlisi, etc., etc.) al qual podríem donar per arxitípica manifestació el *culte al soldat desconegut*, incloent en aquesta litúrgia totèmica la veneració que rét la multitud russa a Lenin, en la plaça del Kremlin on l'heroi de la revolució és soterrat. «*Elements refusats en l'edat del progrés, instint i ànima...*» alxi l'element divi reacciona en nosaltres en el seu aspecte més barroer, tal com pogué moure a l'home de les cavernes, que viu encara en la més profunda entranya nostra blindat per l'acer de cent capes de cultura i d'espiritualitat adquirida, a cercar en la fenomenologia general una representació i una subordinació a una causalitat, a una fatalitat, o a una supernatura vivent i activa en nosaltres. Metafísica primària, *metafísica de chauffeur*, instint que, perquè és part vivent de la personalitat humana, sobreïx, igual que els rius als quals hom cega el llit central, en altres canals o per una deriva nova, i que s'ha patentitzat encara, quan per fruit d'un període anti-clàssic, que després estudiarem, li era cegat el llit cabdal, en el camp de les arts, ço és, en una de les manifestacions subsidiàries de la veritable deu metafísica que hom supervalorava (art elevat a religió, ciència elevada a religió) — art idealista i místic en oposició al naturalisme, al realisme, a l'impressionisme dominant — i en l'art més recent, superrealista, metafísica, encara, i metafísica pura de *primitivitat* (en contrast amb l'idealisme savi de 1890) transmutadora de les realitats més exigües (¡oh! Chirico, ¡oh! Tanguy, ¡oh! Miró, ¡oh! Dalí, vós que en algún altre aspecte devanceu als vostres companys) que us frapa i cega, amb la mateixa violència que us fraparia i cegaria la llum d'un gran reflector de cuirassat, aplicat a una diminuta cabina fotogràfica.

«*Instint i ànima, elements refusats en l'edat del progrés...*» (en l'edat maquinista que diríen els tres companys del manifest) però no inactius, potser perquè com escriu Keyserling de l'esperit, també són ells «*per essència actius i no passius*»... *cal que s'acoblin amb l'esperit que els ha devançat per a formar un nou tot, en el qual l'esperit servei, tot amb tot, la preponderància i dongui el nivell, i gràcies a la qual, d'altra part, l'esperit s'aprofundeixi fins a atenyer la significança de l'irracional...*» ¡Perleja ja, senyors, el primer estel! Profunda compenetració i transubstanciació de tres elements, cabdal per al classicisme a la recerca del qual anem; de l'ànima retrobant el seu destí, de l'instint enriquit en un exercici agudíssim de representació metafísica, de l'esperit que sap (parafrasejem, encara, a Keyserling) que «*a l'origen* (i per tant al fi) *ciència i saviesa es troben.*» ¡Perleja, senyors, el primer estel!

JOAN MIRÓ. — «PINTURA» (1927)

13.- Com l'excursionista, qui tresca vers els cims de la terra sense altra ajuda ni reforç que la pròpia resistència i el personal ardiment, però al qual, ni per a orientar-se ni per a heure el foc, no cal captenir-se de l'elemental guiatge dels estels o de la primària frotació d'uns silexs, ans pot valdre's dels enginys — màster, cronometrador, brúixula, etc. — que la ciència dels homes ha posat en les seves mans, així nosaltres, traspassat el laberint on no fa gaire entràvem, o desembarcats (per a dir-ho en imatges corrents que ajudin a fer més comprensible aquest treball) a l'altra riba d'aquesta conferència, podem, d'acord encara amb ço que haveu sentit de Keyserling, valdre'ns dels benifets de la cultura adquirida per a orientar l'instint contemporani vers la terra promesa d'un nou *sentit*, d'una nova *significança*, vers l'*ecumenisme* de la nostra cultura, vers els temps en l'ordre dels quals les arts i les lletres podean assolir el classicisme a la recerca del qual anem. Fins ara havem trepitjat un vast panorama de realitat instintiva, amb la qual cal comptar, de la qual cal partir; però l'instint fa temps que fou despassat, a l'instint li cal la guia de l'esperit, i l'esperit compta ja amb els seus assoliments dels quals pot volar vers noves conquestes. Si, com deia Pascal, *cal bestialitzar-se*, també és cert que cal acomplir aquesta fretura conscienciosament i en vistes a una més alta projecció a través la desvaporada o corrompuda atmosfera contemporània. No és pas altre el sentit dels mots de Keyserling quan diu que, «*un rejoveniment, en principi, no s'acompleix mai sota forma d'un retorn a l'estat primitiu, ans per l'entrada en joc d'una significança nova*» o, encara, «*que el chauffeur no representa més que una nota de sentit ben mantinguda*» però «*que no serà pas ell qui salvarà el món, ans el seu report amb un to fonamental del Sen-*

1,

El desarrollo de la literatura y, más en general, de la cultura, es un hecho complejo y difícil de reducir a esquema. Si practicamos un corte en un momento dado, encontraremos un tejido de corrientes y actitudes, en frenética ebullición o en estado agónico, que pugnan unas con otras. Encontramos, en primer lugar, un *establishment* formado por viejos nostálgicos y decadentes, por gente madura activa, militante, y por un bloque de jóvenes opacos y sin excesiva imaginación; en segundo lugar, unos grupos más o menos indefinidos de gente madura o gente joven que luchan contra el *establishment* y que constituyen lo que hoy llamaríamos, con ironía o sin ella, el *underground*. Así, si practicamos un corte en la evolución de la literatura catalana de 1932 a 1936, es decir, en los años en que funcionó el ADLAN, detectaremos los postreros coletazos románticos, los restos del naufragio naturalista y modernista y, especialmente, los últimos escoliastas maragallianos. El conjunto, sin embargo, cuenta poco, pero sus obras todavía ejercen una cierta fascinación sobre determinados grupos que aún aspiran con ilusión al glorioso título de «Mestre en Gai Saber» (J. M. de Sagarra y Joan Arús lo obtienen en 1931; Joan Llongueres, en 1934; Felip Graugés, en 1936). Junto a ellos o frente a ellos, detectaremos también la agonía de un movimiento hasta hace poco bullicioso y operativo: el *Noucentisme*. Eugeni d'Ors, en efecto, había desaparecido del escenario indígena poco antes de la Dictadura de Primo de Rivera; Guerau de Liost moría en 1933 y Josep Carner y, antes que Carner, Josep M. López-Picó habían abandonado la ortodoxia *noucentista* y colaboraban con entusiasmo en la aventura de la poesía pura o, si más no, metafísica. La literatura catalana más joven y dinámica, sin embargo, trataba de reproducir con originalidad las dos grandes corrientes de la literatura europea moderna, es decir, aquellas que Jean Paulhan, tomando como base de análisis el lenguaje, había llamado de «retóricos» y «terroristas», y Guillermo de Torre había tipificado con dos palabras-clave: «orden» y «avertura». En suma, la que, con Valéry y Curtius al frente, entendía la literatura como una experiencia de cultura, y la que, capitaneada por Apollinaire y Breton, la entendía como una aventura o, si se quiere, como una experiencia irracional.

2,

Planteada en términos modernos, la dinámica orden/aventura, cultura/destrucción y búsqueda, nace en Francia poco después de la guerra contra Prusia, y empieza a insinuarse en Cataluña, como en la mayor parte de países occidentales, hacia principios de siglo para manifestarse abiertamente en los años de la primera guerra mundial. En efecto: cuando el Modernismo dejó de ser un hecho más o menos subterráneo y combativo para acceder al *establishment*, se formaron una serie de grupos marginados que potenciaron sus actitudes visionarias con ciertas experiencias de tipo formal que, más tarde, serían desarrolladas y completadas (a veces indirectamente). Así, apareció en 1905 un libro de poemas de Rafael Nogueras Oller, titulado *Les tenebroses*, que contiene uno de los primeros

* Conferencia pronunciada en el Colegio de Arquitectos de Cataluña y Baleares, el día 19 de marzo de 1970, gravada en cinta magnetofónica y transcrita, resumida y traducida al castellano.

caligramas modernos que conozco. Se trata del monólogo de un borracho, en el que el poeta utiliza, a la vez, elementos lingüísticos y plásticos:

UNA ESSE

Ay, tirolí,
qu'es bo aquest vi!
Omplem el got,
que fet un bot,
vull fè'l camí!...
¿Que't rius de mí?
Vatúa Deu,
si el món es meu!
Quan veig xicots
m'aclamen tots;
sempre aplaudint,
me van seguint.
Tinch tant poder,
tanta influencia,
que tot me fa
gran reverencia.
Cases i gent
l'acatament!
Que jo os ho dich,
mal garranyich!
La gent, passant,
va saludant.
Vatúa Deu,
si tot es meu!
Jo sóch, ay coy,
el Deu-bocoy,
y el gura aquêt
un gran ximplet.
No vull seguir,
que sóch honrat!...

Hacia 1906, sin embargo, el *Noucentisme* liquidó con firmeza e incluso con cierto menosprecio esta fabulosa etapa de experimentación formal. Siempre me ha gustado ejemplificar la liquidación de las actitudes visionarias modernistas por otras más racionalistas y mesuradas a través de un tema: el campo. En 1902, en efecto, aparecen los *Drames rurals*, de Víctor Català, que proponen una visión de la vida rural concentrada hasta el esquema y deformada por una óptica sombría, trágica, que desencadenó un auténtico alud narrativo, teatral e incluso poético que desarrollaba argumentos, planteaba situaciones y presentaba personajes rurales de una manera absolutamente hiperbólica, desgarrada.

Cuatro años después, Josep Carner publica *Els fruits saborosos* que constituyen una réplica contundente a tales planteamientos. Lo que era visión dramática en Víctor Català se convierte en Carner en visión paradisíaca, las pasiones sombrías se estilizan en inquietudes mesuradas, burguesas. En 1907, Víctor Català publica un nuevo libro de «dramas rurales», *Caires vius*, con el que da cima a su etapa militante de escritora y en cuyo prólogo justifica, y defiende, su visión de la naturaleza frente a quienes, como Carner o Xènius, la combaten. La última parte del libro, además, contiene narraciones que insinúan un cambio de planteamientos literarios que no llegarían a cuajar. Un año después, *La muntanya d'Ametistes*, de Guerau de Liost, ya propone la visión «arbitraria» y llena de resonancias programáticas que habrá de tipificar el *Noucentisme*. Y, además, el teórico del nuevo movimiento, Eugeni d'Ors, escribe para él un prólogo-manifiesto en el que habla del combate que el joven poeta sostiene para dominar al monstruo de la naturaleza y subraya con entusiasmo el tratamiento a que le somete en su laboratorio cultural urbano. ¡La naturaleza dramática y caótica de los modernistas se ha convertido en una naturaleza culturalizada e idílica!

3,

De todos modos, es del *Noucentisme* de donde surgen los grupos que realizarán la dinámica orden/vanguardia, cultura/destrucción y búsqueda. Hacia 1914, un *noucentista* ilustre, López-Picó, empieza a plantear la poesía y, en general, la literatura como una experiencia de cultura y una serie de jóvenes, con Carles Riba al frente, intentarán llevar a sus últimas consecuencias la experiencia contra una opinión literaria sólidamente establecida dentro de los esquemas de comienzos de siglo y que combate su rigor formal y sus propuestas temáticas. También hacia 1914 y en oposición a la literatura establecida y a estos grupos «culturistas», aparecen otros que ya la plantean en términos, según Jean Paulhan, «terroristas». Estos grupos, en efecto, introducen una serie de técnicas nuevas, como el caligrama — el caso aislado de Nogueras Oller no ha tenido consecuencias —, el *collage* y las palabras en libertad; someten la sintaxis a una serie de elipsis bruscas y detonantes, prescinden de la puntuación o la utilizan de una manera aparentemente arbitraria; proponen nuevos campos de relación para las imágenes y metáforas y, por encima de todo, les asignan una función distinta dentro del poema. Por otro lado, incorporan una serie de temas nuevos que, como el maquinismo y el deporte, son típicos de la nueva sociedad industrial. Estos escritores aventureros y terroristas, sin embargo, no forman un grupo homogéneo y, como es lógico, no llegan a crear un estado de opinión. Algunos de ellos son amigos e incluso disponen de revistas propias («L'enemic del poble», «Trossos»), pero su actividad es más bien individual y vacilante, sus ideas son poco precisas y, a la larga, intentan integrarse al *establishment* sin lograrlo de una manera definitiva. En este sentido, quizá Salvat-Papasseit es uno de los casos más interesantes. Salvat intentó compartir su dedicación literaria con los grupos culturalistas de Riba pero, pese a luchar contra el mismo enemigo, no fue nunca aceptado por ellos. De hecho, el primer estudio que se le dedica data del año 1934, y su autor, Joan Teixidor, es un joven poeta más o menos vinculado a la Vanguardia. Cuando durante la guerra civil, Josep Janés i Olivé edita una antología de sus poemas, uno de los críticos más cotizados de aquel entonces, Josep M. Capdevila, le consagra una reseña totalmente absurda y banal.

Al no formar un grupo homogéneo, la actitud de estos escritores será transitoria y, sobre todo, vacilante. Transitoria: porque estos grupos se forman hacia los años 1916-18 y los podemos dar como liquidados, de una manera definitiva, en 1924. En primer término, porque dos de ellos, Joaquim Folguera y Joan Salvat-Papasseit, han muerto y porque otro, Josep M. Junoy, ha abandonado el terreno de la búsqueda. Vacilante: porque no formaron una vanguardia segura en sus ideas y agresiva en sus actitudes. Los primeros poemas de Josep M. Junoy son de 1916. Dos años más tarde aparece la famosa *Oda a Guymener*; en 1920 aparece su primer y único libro: *Poemes & cal·ligrames*. Su actitud es de ruptura formal y en uno de sus poemas, «Art poètica», expone con sencillez su preceptiva revolucionaria:

Z
⋮
A

Pese a esto, la actitud general de Josep M. Junoy es más bien neutra y, como final de los *Poemes & cal·ligrames*, traduce un poema muy significativo de Henri Malherbe titulado *Per una font*:

Mira, passant, d'eixa fontana
l'aigua que corre prestament;
així també la vida humana,
car sols hi ha Déu que és permanent.

Un poema como este es la antítesis de lo que debe ser una mínima actitud de vanguardia, pero es que Josep M. Junoy, entre 1916 y 1920, había sufrido una crisis religiosa que le había llevado no solamente a convertirse al catolicismo, sino también a propugnar una concepción del arte más o menos clasicista que, con los años, había de desembocar en el conservadurismo recalcitrante de sus últimos artículos del «Correo Catalán». Joan Salvat-Papasseit, que militó más o menos explícitamente, y en una primera etapa, con los grupos anarquizantes de Barcelona, empezó escribiendo una serie de artículos en castellano y de tipo ideológico según los modelos obreristas de la época pero que nada tienen de común con la Vanguardia artística. Los artículos son firmados, en efecto, con el seudónimo de «El Gorkiano», de claras resonancias naturalistas, y el título de la primera revista que dirige, «L'enemic del poble», es el de una de las obras más famosas de Ibsen y de resonancias, por lo tanto, modernistas. Cuando empieza a escribir poesía, sin embargo, lo hace en lengua catalana y ya se presenta adscrito a la Vanguardia. En *Poemes en ondes hertzianes* (1919) y *L'irradiador del port i les gavines* (1921), intenta unir, como hacían algunos escritores rusos coetáneos, unas actitudes de ruptura ideológica con otras formales, paralelas o inspiradas en Apollinaire y Marinetti. Pero pronto deja esta doble actitud de ruptura, y poco a poco va derivando hacia unas actitudes más moderadas, al menos en su concepción resignada o, si se quiere, maravillada de la realidad circundante, hasta desembocar en una especie de disociación entre una forma, que sigue siendo experimental (caligramas, palabras en libertad, elipsis bruscas), y unos contenidos que nada tienen que ver con las posiciones anarquistas de sus primeros poemas e incluso con ciertas actitudes de la vanguardia literaria de aquel momento, pongo por caso, las dadaístas. Y escribe algunos de sus poemas más importantes: *Poema de la rosa als llavis*, *Ossa menor*, etc. Joaquim Folguera, que traduce, a la vez, Wordsworth, Coleridge, Kipling, Apollinaire, Reverdy y Folgore, alternó sus cantos al amor, el dolor o la soledad con una serie de experiencias poéticas que van desde el caligrama a las palabras en libertad. Pero estos poemas,

que fueron publicados después de su muerte, en 1921, constituyen simples experiencias de cultura. ¡Folguera, hombre de una rigurosa formación poética, quiso ampliar las propuestas más intelectuales y rigurosas del Postsimbolismo con las más libres de Vanguardia!

En 1925, J.V. Foix, director de la segunda etapa de la revista «Trossos», publicó en la «Revista de Poesia» un artículo muy significativo en el que hace un análisis de la vanguardia europea y, más concretamente, catalana. Destaca la ambigüedad del nombre, el carácter fugaz de dichos movimientos, discute la autenticidad vanguardista de Apollinaire y defiende los aspectos más agresivos del Dadaísmo y el Surrealismo. Pero junto a esta crítica general, desarrolla otra más particular, relativa a la Vanguardia catalana. Cree que Salvat-Papasseit es un falso vanguardista y sostiene, curiosamente, que los dos únicos que merecen el nombre de tales son Folguera y Junoy. Foix supone que la cultura catalana se encuentra en una situación histórica tan anómala que no puede adoptar unas actitudes destructivas, experimentales. Todos hemos de crear la cultura que todavía no tenemos o, al menos, hemos de contribuir a crearla y, por lo tanto, hay que eliminar cualquier obstáculo o desviación de este objetivo. Foix es, pese a todo, un vanguardista. Para él, en efecto, la poesía es una aproximación o un circunloquio y, a la larga, una investigación total y en profundidad: «escric els meus poemes en un pla franc d'investigació», dice, por ejemplo, en una artículo de los «Quaderns de poesía», de 1936. Y añade: «que no és pas el de l'espontaneïtat maragalliana!». Político en el sentido más especulativo y noble de la palabra e investigador constante en poesía, Foix se sitúa más allá del Tiempo para adoptar una actitud, a la vez, relativista y absoluta en la que toda fusión de contrarios es válida y posible:

«No puc callar que, en poesia, amo totes les tendències. Potser per una inclinació, que em ve d'anys, a considerar les escoles literàries no pas com a tals, sinó com a gèneres. Dic, per exemple: les temptatives del cubisme literari, recordem els assaigs cal·ligràfics, eren — són — per a mi no pas provatures fugaces, locals en el temps i transitòries, ans una modalitat poemàtica tan vàlida com la que justifica el sonet. Vinc a dir que una manera d'esguardar "històrica" em situa davant els fets — poètics, i plàstics (o polítics i socials) — en un pla en el qual el dinamisme de cada hora no és cap exabrupte, ni un excés ni una excèdencia, ans una ona normal periòdica en el ritme d'una mateixa línia ondulatòria. Un poeta pot situar-se davant el seu propi exotisme interior, de la seva emotivitat cordial, del seu impuls líric agressiu — o davant un paisatge, una dona bella, un espectacle social o un cataclisme geològic — en tantes i tan diverses posicions d'objectivitat retòrica com exigeixi la seva pròpia exigència. Això és: que un pot resoldre literàriament el conflicte entre ell i el seu jo o entre ell i l'exterior per tots els mitjans, per tal com tots, si és hàbil en llur ordenació, són, al meu entendre, qui em negarà d'ésser sincer, lícits.

Un poeta pot, sense ésser abominat per ningú, transcriure o descriure en clàssic, en acadèmic, en naturalista, en "cubista", etc., seguint la seva convicció — o el seu gust —, la pròpia timba, o el rierol juganer, o Emília. Allò que un li demanarà és d'ésser mestre del seu enginy. (No arribo a dir «mestre en...»). I si fos acceptada, amb el risc que comporta, l'admissió de les tendències com a gèneres retòrics un podria vanar-se d'alternar un joc d'hendecasil·labs amb l'acròstic expresionista. Es a dir: la mateixa Emília podia "posar" davant l'objectiu retòric i ésser "presa" pel poeta amb la mateixa mòbil diversitat de procediments emprats pels fotògrafs moderns. Allò que refusa la meva sensibilitat és l'abandó, en una mateixa tendència al descordament, dins un mateix gènere que fan exteriors en llurs poemes alguns poetes catalans vivents. D'aci un trist empobriment per a la mètrica, per a la retòrica i àdhuc per a la poesia».

Así, Foix practica los más diversos estilos, del caligrama o el versículo libre al más perfecto soneto, e incorpora en su poesía, siempre tensa, profunda y original, los hallazgos oníricos de Breton y los más puros del *Stil nuovo* o de los trovadores provenzales.

4,

Durante los años 20, mientras la aventura de los poetas y escritores de tipo culturista — Riba, López-Picó y compañía —, se va definiendo y, poco a poco, va triunfando, la Vanguardia presenta un panorama más bien complejo. Todavía hay quien insiste en las propuestas de la primera vanguardia, ya liquidada, como Sebastià Sànchez-Juan, que publica en 1924 su primer libro *Fluid*, o bien Carles Sindreu, que inserta en el «Esport Català» una serie de caligramas de tema deportivo. Pero surgen, paralelamente, dos grupos más o menos vinculados a la Vanguardia, que se definen paso a paso y que marcarían la pauta de los últimos años 20 y primeros 30: el llamado «Grup de Sabadell» y el de «L'Amic de les Arts», con Foix como gran figura, que constituye la más auténtica manifestación de la Vanguardia catalana. Se trata, en efecto, de un grupo homogéneo que incorpora algunas de las propuestas técnicas del Surrealismo, sabe crear un estado de opinión y arrastra a la polémica pública a personajes como Carles Riba. Con independencia de estos grupos, se introdujeron las técnicas del monólogo interior: monólogo interior puramente clásico, retórico, discursivo, en el caso de la *Fanny*, de Carles Soldevila, y monólogo incoherente a la manera de Joyce, pero de muy torpe ejecución, en el caso de *Víctor o La Rosa dels Vents*, de Agustí Esclasans.

El «Grup de Sabadell», nacido poco después de la primera guerra mundial, accedió a la vida pública en 1925 con la edición de un libro extravagante, texto y dibujos de Francesc Trabal: *L'Any que ve*. Estaba formado por una serie de señoritos finos que vivían por su cuenta, que de vez en cuando hacían escapadas a París para enterarse de los últimos escándalos literarios — los de Jean Cocteau, principalmente — y que mantenían unos lazos muy superficiales con Barcelona — casi siempre a través de Carles Sindreu, un tipo que se dedicaba a dar conferencias por Cataluña más o menos a la manera de las que hacía Ramón Gómez de la Serna por España —. Este grupo, por influencia de la vanguardia francesa y por reacción espontánea contra la sociedad burguesa indígena, adoptó una actitud de rebeldía frente al tópico doméstico a través del humor más audaz y gratuito, es decir, a través de una sutil reducción al absurdo. Su actividad fue doble. En primer lugar, organizaron una serie de actos públicos llenos de agresividad o, a lo menos, de un humor que tendía a minar las convenciones más retóricas de la sociedad burguesa: anti-conferencias en las que un caballo sin demasiada «corrección» compartía la mesa del conferenciante, concursos literarios en los que se escogía de antemano a los poetas premiados a quienes se pagaba con recortes de periódico, cenas en las que se servía grasientas alubias en cráneos humanos, etc.

Pero, además de estos actos gratuitos, el «Grup de Sabadell» editó una de las colecciones litararias más significativas de la época, «La Mirada», en conexión con el grupo intelectualista ribiano y no con la Vanguardia, y desarrolló una obra de cierta envergadura y más o menos detonante. Así, por ejemplo, la primera novela de Francesc Trabal, *L'home que es va perdre*, es la historia de un señor que ha sufrido un desengaño amoroso y que decide suicidarse pero que, en el momento de hacerlo, pierde una pitillera y encuentra, de nuevo, un sentido a la vida: perder cosas. Y empieza a perder las más extraordinarias — una monja, ministros, Parlamentos, etc.— hasta perderse él mismo. En otra novela, los personajes están en desacuerdo con el autor y le mandan solicitudes para que les conceda una novia más guapa, etc. Joan Oliver, por otra parte, publica en las páginas del «Mirador» una obra de teatro, *Gairabé un acte o Joan, Joana i Joanet*, que se desarrolla según los modelos de la comedia burguesa y que acaba bruscamente cuando uno de los protagonistas no puede resolver sus problemas y ordena a los tramoyistas que hagan caer el telón.

El verdadero grupo de vanguardia, sin embargo, está formado por Foix, Gasch, Montanyà y Dalí. Empieza a constituirse hacia 1926 y alcanza, poco a poco, una gran difusión no sólo en Cataluña sino también en España y fuera de ella. Su órgano de difusión es la revista «L'Amic de les Arts», pero publica también otros papeles y da conferencias de gran repercusión pública. Así, Dalí, Gasch y Montanyà publican en 1928 el *Manifest groc* en el que arremeten con violencia contra la cultura establecida y cantan el mundo nuevo de las máquinas, el deporte, etc.

UN ESTAT D'ESPERIT POST-MAQUINISTA HA ESTAT FORMAT

ELS ARTISTES d'avui han creat un art nou d'acord amb aquest estat d'esperit. D'acord amb llur època

ACÍ, PERÒ, ES CONTINUA PASTURANT IDÍL·LICAMENT

LA CULTURA actual de Catalunya és inservible per a l'alegria de la nostra època Res de més perillós, més fals i més adulterador

PREGUNTEM ALS INTEL·LECTUALS CATALANS:

— De què us ha servit la Fundació Bernat Metge, si després haveu de confondre la Grècia antiga amb les ballarines pseudo-clàssiques?

AFIRMEM que els sportmen estan més aprop de l'esperit de Grècia que els nostres intel·lectuals

AFEGIREM que un sportman verge de nocions artístiques i de tota erudició està més a la vora i és més apte per a sentir l'art d'avui i la poesia d'avui, que no els intel·lectuals, miops i carregats d'una preparació negativa

PER NOSALTRES Grècia es continua en l'acabat numèric d'un motor d'avió, en el teixit anti artístic d'anònima manufactura anglesa destinat al golf en el nu en el music hall americà

De hecho, el gran momento de la vanguardia catalana se produce entre 1928 y 1930. En 1928, deja de publicarse «L'Amic de les Arts», pero un año más tarde sale un número suelto, de gran coherencia y agresividad. Los responsables son Foix, Gasch, Dalí y Montanyà; los textos más explosivos están, sin embargo, firmados únicamente por los tres últimos. Foix, cuya posición ante la Vanguardia ya hemos visto, se mantiene un poco a distancia. Entre artículos críticos o programáticos, entre narraciones y eslogans hay poemas o pequeñas notas sueltas de una rara poesía: «¿Per què els ases podrits tenen el cap de rossinyol? ¿Com és que hi ha rossinyols podrits amb el cap d'ase?». Tal vez una de las secciones más incisivas es la formada por recortes de periódico y titulada *El cadàver insepult*, en la que se seleccionan una serie de pasajes de Folch i Torres, Navarro Costabella, etc., que aislados de su contexto y puestos en relación unos con otros, resultan de una inanidad insultante. La serie acaba con estas palabras:

No obstant, Otto Wergener, humil sabater de Berlín, acaba de confeccionar, després de 17 anys de minuciós treball, un rellotge de caixa, de 170 cm. per 65 cm. L'esmentat rellotge *funciona normalment*, i ha estat construït exclusivament de **palla i brutícies,** maquinària i tot.

És davant de fets d'una tan intensa exemplaritat, que ens sentim impulsats a l'agressió violenta del somriure imbècil i de les seguretats idiotes.

Si los eslogans más agresivos son firmados por Gasch, Montanyà y Dalí, los más programáticos lo son por Dalí, que ya había entrado en la secta surrealista de París y participaba de su ortodoxia religiosa, y que volcó en la revista los principios más genuinos de Breton.

En 1929, sin embargo, empezó a deshacerse el grupo al distanciarse dos de sus elementos más agresivos: Sebastià Gasch y Salvador Dalí. Aparecen los *Fulls grocs*, con textos de Montanyà, Gasch y Díaz-Plaja que van más allá de las afirmaciones teóricas para incidir en los ataques personales; Joan Ramon Masoliver comienza a publicar en Vilafranca del Panadés la revista «Hèlix» y Sebastià Sànchez-Juan, aquel militante retrasado de la primera vanguardia e imitador de Salvat-Papasseit, publica un par de libros relativamente interesantes, *Cua de gall* y *Divagacions*, en los que intenta incorporar o experimentar alguna de las técnicas surrealistas. 1929 es, en fin, el año de fundación del GATCPAC.

1930 constituye el final de esta etapa agresiva, al llegar la violencia a su punto culminante e iniciar prácticamente el declive. El punto culminante, lo constituye la conferencia que Salvador Dalí leyó en el Ateneo Barcelonés y en la que expuso de una manera clara y contundente los principios más ortodoxos del Surrealismo:

«*La revolució surrealista és abans que tot una revolució d'ordre moral, aquesta revolució és un fet viu, l'únic que té un contingut espiritual en el pensament occidental modern*».

Sus ataques — frenéticos y violentos — pretenden provocar la «desmoralización» y la «confusión» de un público devorado

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Any III. Núm. 100 - Barcelona, dijous, 1.- de Gener, 1931

Preu: 20 cèntims - Palau, 62. Telèfon 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

L'any 1931 marcarà una nova etapa en la història d'Espanya

SORTINT DEL 1930

Resum de l'Anyada

De Dijous — a Dijous

EL MARISCAL JOFFRE

MIRADOR INDISCRET

Tant diràs!

27 pessetes de pollastre

Fotogènic burlat

L'imminent llibre d'En Pla

Les idees republicanes d'En Pujols

Alcalde complert

Francesc Pujols a Montserrat

"La Favorita" de Guimerà

Del temps del Nin Guerrer

—La cuinera ha marxat i avui és la senyoreta la que fa el menjar.
—Per un dia rai, no es morirà!

De hecho, el gran momento de la vanguardia catalana se produce entre 1928 y 1930. En 1928, deja de publicarse «L'Amic de les Arts», pero un año más tarde sale un número suelto, de gran coherencia y agresividad. Los responsables son Foix, Gasch, Dalí y Montanyà; los textos más explosivos están, sin embargo, firmados únicamente por los tres últimos. Foix, cuya posición ante la Vanguardia ya hemos visto, se mantiene un poco a distancia. Entre artículos críticos o programáticos, entre narraciones y eslogans hay poemas o pequeñas notas sueltas de una rara poesía: «¿Per què els ases podrits tenen el cap de rossinyol? ¿Com és que hi ha rossinyols podrits amb el cap d'ase?». Tal vez una de las secciones más incisivas es la formada por recortes de periódico y titulada *El cadàver insepult*, en la que se seleccionan una serie de pasajes de Folch i Torres, Navarro Costabella, etc., que aislados de su contexto y puestos en relación unos con otros, resultan de una inanidad insultante. La serie acaba con estas palabras:

No obstant, Otto Wergener, humil sabater de Berlín, acaba de confeccionar, després de 17 anys de minuciós treball, un rellotge de caixa, de 170 cm. per 65 cm. L'esmentat rellotge *funciona normalment*, i ha estat construït exclusivament de **palla i brutícies,** maquinària i tot.

És davant de fets d'una tan intensa exemplaritat, que ens sentim impulsats a l'agressió violenta del somriure imbècil i de les seguretats idiotes.

Si los eslogans más agresivos son firmados por Gasch, Montanyà y Dalí, los más programáticos lo son por Dalí, que ya había entrado en la secta surrealista de París y participaba de su ortodoxia religiosa, y que volcó en la revista los principios más genuinos de Breton.

En 1929, sin embargo, empezó a deshacerse el grupo al distanciarse dos de sus elementos más agresivos: Sebastià Gasch y Salvador Dalí. Aparecen los *Fulls grocs*, con textos de Montanyà, Gasch y Díaz-Plaja que van más allá de las afirmaciones teóricas para incidir en los ataques personales; Joan Ramon Masoliver comienza a publicar en Vilafranca del Panadés la revista «Hèlix» y Sebastià Sànchez-Juan, aquel militante retrasado de la primera vanguardia e imitador de Salvat-Papasseit, publica un par de libros relativamente interesantes, *Cua de gall* y *Divagacions*, en los que intenta incorporar o experimentar alguna de las técnicas surrealistas. 1929 es, en fin, el año de fundación del GATCPAC.

1930 constituye el final de esta etapa agresiva, al llegar la violencia a su punto culminante e iniciar prácticamente el declive. El punto culminante, lo constituye la conferencia que Salvador Dalí leyó en el Ateneo Barcelonés y en la que expuso de una manera clara y contundente los principios más ortodoxos del Surrealismo:

«*La revolució surrealista és abans que tot una revolució d'ordre moral, aquesta revolució és un fet viu, l'únic que té un contingut espiritual en el pensament occidental modern*».

Sus ataques — frenéticos y violentos — pretenden provocar la «desmoralización» y la «confusión» de un público devorado por las virtudes domésticas más recalcitrantes:

«*En un cert pla de relativitat, l'innoble acte de la conferència pot ésser utilitzat encara amb mires altament desmoralitzadores i confusionistes. Confusionistes car, paral·lelament als procediments (que cal considerar com a bons sempre que serveixen a ruïnar definitivament les idees de família, pàtria, religió), ens interessa igualment tot el que pugui contribuir també a la ruïna i descrèdit del món sensible i intel·lectual, que en el procés entaulat a la realitat pot condensar-se en la voluntat rabiosament paranoica de sistematitzar la confusió, aquesta confusió tabú del pensament occidental que ha acabat essent cretinament reduïda al no-res de l'especulació, o a la vaguetat o a la bestiesa*».

Y añade:

«*Seria inacabable la revisió dels sentiments humans dits elevats, que ens ofereix còmodament la recent psicologia. I realment no és necessària del tot la tal revisió per a arribar a poder enunciar com, en el pla* moral *que la crisi de consciència que el Surrealisme creu abans tot provocar, una figura com la del marquès de Sade apareix avui d'una puresa de diamant i, en canvi, per exemple i per citar un personatge nostrat, res no pot semblar-nos més baix, més innoble, més digne d'oprobi, que els "bons sentiments" del gran porc, el gran pederasta, l'immens putrefacte pelut, l'Angel Guimerà*».

Paralelamente, el «Agrupament Escolar de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya» dedica un número entero de su boletín al Surrealismo y en sus páginas aparecen algunos textos de sumo interés. Así, por ejemplo, Joan Ramon Masoliver, antiguo crítico de Vanguardia y actual crítico de «La Vanguardia», hace una inteligente crítica del Surrealismo español en general y del catalán en particular. Establece una distinción entre «subconcientistas» y «surrealistas», según la cual los primeros son los que toman «*el subsconscient com a via d'inspiració*» y sólo pretenden hacer arte y, por lo tanto, constituyen una escuela más que debe alinearse junto al Petrarquismo o el Impresionismo. El «surrealista», en cambio, «*tenint una certa tècnica, o no, labora per la revolució moral i social, en tot moment; tal com la seva vida és un seguit d'actes per*

OLI MARTI
NO POT FALTAR
— EN CAP —
TAULA BEN SERVIDA

LA PUBLICITAT

ANY LIII.—NUM. 17.669.—PREU: 10 CENTIMS — BARCELONA, DIVENDRES, 17 D'ABRIL DE 1931
TALLERS D'IMPREMTA: CARRER BARBARA, 11 I 13. — TELEFON 1???? — REDACCIO I ADMINISTRACIO: CORTS CATALANES, 442, 1.er TELEFON 11480

Senyora:
Proveu
'Madamex'
'Madamex'
és millor
MADAMEX
Només val 3'50 pessetes la capsa

CRONICA

L'hora de la unió sagrada

Després de les naturals expansions populars, la vida ciutadana ha represè el seu curs amb absoluta normalitat. El gran esdeveniment s'ha consumat a tot arreu sense trontolls; la serenitat, el civisme dels ciutadans han estat igualment magnífics en tots els dominis de la monarquia caiguda; tots aquests pobles vexats i oprimits per un règim que no ha de tornar mai més han realitzat el trànsit amb una consciència tan clara de les responsabilitats del moment i amb un esperit democràtic i ciutadà tan segur que tot el món se n'ha sentit impressionat. Superats els perills d'un canvi que podia suscitar convulsions terribles i deixar un rastre de violències difícil d'esborrar, hem de creure que la tasca feixuga d'organitzar la república no portarà cap complicació innecessària. Els termes de la qüestió són ben clars i establerts de molt temps ençà perquè ara es puguin témer retractacions o nialèntesos. El país s'ha alçat unànimement per la república, confiat en els homes que l'establien. Ni aquesta resurrecció política és fruit d'un atzar propici ni són uns aventurers els que avui ocupen el poder. Tothom, doncs, ha d'acatar les ordres del Govern ungit amb l'adhesió popular manifestada amb eloqüència irresistible.

Catalunya ha fet honor a la seva fe republicana. Barcelona era la primera gran capital que proclamava la república; dimarts a primeres hores de la tarda, quan encara la situció era indecisa i confosa a Madrid i a tot arreu, Francesc Macià, el gran patriota, proclamà al palau de la Generalitat l'Estat Català, fidel al principi de l'autodeterminació reconegut solemnement en el pacte de Sant Sebastià pels homes que avui formen el Govern provisional de la República espanyola. Macià no podia proclamar la república que aquests homes il·lustres representen, perquè aquest acte transcendental només el podien realitzar ells; Barcelona no tenia dret per decidir el destí d'un altre poble. Tots els que hem treballat per la república ho hem fet amb la il·lusió que la nostra personalitat col·lectiva ens seria reconeguda sense reserves; aspiràvem i aspirem a reconstruir l'Estat espanyol a base de la convivència dels pobles diversos que durant segles han integrat la monarquia que acabem d'enderrocar. Aquest reconeixement no és disgregació, sinó al contrari: és posar en valor tots els ressorts d'una personalitat sistemàticament cohibida perquè aquesta convivència que anhelem sigui més sòlida i més fructífera per a tots.

Hem reivindicat el dret d'autodeterminació i ens ha estat reconegut. I bé, doncs: dimarts Catalunya no feia altra cosa sinó posar en funció aquest dret. I l'hi posava democràticament, no per imposició d'una minoria, sinó per la voluntat del poble, expressada espontàniament a les urnes i a la plaça pública, igual que s'esdevenia a Madrid i pertot on el poble aclamava amb alegria l'adveniment del nou règim. Per això el Govern provisional de Catalunya és igualment legítim que el de Madrid; un i altre són els representants autoritzats de la sobirania popular. Ells són els que han d'establir momentàniament el nexe federatiu, tot esperant les Constituents, que consolidaran jurídicament l'estructura de la república federal.

Mentrestant, el govern que ha de controlar la nostra vida pública és el Govern provisional de l'Estat Català de la República Federal Espanyola, presidit per Macià. Qualsevol ingerència indeguda desfiguraria la nostra fesomia política d'unitat federal. El nostre imperatiu de catalans i de republicans ens imposa l'obligació de respectar el Govern que Catalunya s'ha volgut donar provisionalment; tots tenim l'obligació d'acatar les seves ordres i defensar-lo per patriotisme; a ell ha de convergir tota la vida política de Catalunya, perquè solament ell està autoritzat per a tractar en nom de Catalunya amb el Govern provisional de la República espanyola. Els Ajuntaments, les corporacions com els individus, mentre no es decideixi altra cosa, han de rebre les inspiracions del Govern que presideix Francesc Macià, elevat a jerarca màxim per la voluntat popular catalana.

Hem destruït la monarquia per crear una Espanya nova en la qual Catalunya i tots els altres pobles hispànics trobin la comprensió fraternal i la llibertat que necessiten. Els que dificultin aquesta comprensió o obturin aquesta llibertat seran enemics de Catalunya i de la República. Ara és l'hora de la unió sagrada dels catalans; cal la unitat representada pel Govern que ens havem donat lliurement. La independència que com a partit polític hem mantingut fins a l'hora suprema de l'alliberació fa la nostra apel·lació més autoritzada. Per patriotisme, ens sotmetem amb goig al poder del Govern provisional, i el servirem amb totes les nostres forces. Ara es veurà si la forma de govern és realment una qüestió secundària o no per a algú; ara es veurà si per damunt de la llibertat de Catalunya és possible de posar-hi altres interessos, més garantits avui que en altres ocasions, i finalment es veurà si hi ha catalans més dòcils a d'altres sentiments que al goig de sentir-se catalans i com a catalans contribuir a la germanor dels pobles hispànics i a la grandesa d'una Espanya lliure i diversa digna de la renovació exemplar que tots plegats acabem de fer sota el guiatge de Francesc Macià.

NOVA HISTORIA
—Vet aquí que una vegada era un rei...

El govern provisional de l'Estat Català de la República Federal Espanyola

A LA PRESIDENCIA

Els periodistes

A un quart de dues de la tarda rebé els periodistes el ministre de Política, senyor Ventura Gassol i convingué amb ells la manera de facilitar-los la tasca lliurant a cada diari una tarja que pogués utilitzar el redactor encarregat de fer la informació.

Tot seguit arribaren el president i el senyor Aiguader i foren voltats pels periodistes.

Declaracions del President

Digué el president de la República, després de saludar els periodistes, com estava satisfet de veure com tot entrant dintre de la normalitat, tothom ha entrat al treball i és d'esperar que tot seguirà per aquest camí i es consolidarà l'Estat Català de la República Federal Espanyola. Fins ara — continuà — no s'ha fet ús més més que de la força moral del poble i del prestigi del Govern, perquè si s'ha mat la força armada no ha estat per altra cosa que per sostenir aquella moral del poble.

Creu el President que no s'ha d'anar a l'estat de guerra, i això és per la confiança absoluta que ell ha tingut sempre en el poble de Catalunya que s'ha confirmat de manera que ningú no hauria pogut mai sospitar.

Vénen oferiments de tot arreu, de tots els elements i classes socials. En falten molt poques.

El Consell de ministres, que es reunirà a la tarda, espera resoldre les darreres qüestions. A la tarda tindrà notícies de Madrid.

Diu després que no ha tingut temps de llegir els diaris, però que està segur que tots tractem de cooperar a l'obra de pacificació del país i de consolidació de la República.

Un periodista preguntà què hi havia dels rumors que corrien segons els quals hi havia hagut afusellaments, i el President contestà que jurava que si mai hi hagués alguna cosa semblant seria sense el seu consentiment. Féu constar, i digué al per dels successos d'ahir no hi ha més que un detingut al Palau de Justícia, i que com que no hi ha estat de guerra la justícia seguirà tots els tràmits legals. Hi ha, a més, un ferit al Clínic.

Acabà dient que rebria tot seguit el Comitè directiu del Partit Comunista Espanyol, i que a la tarda ens diria el que s'hagués tractat. Tot seguit acomiadà els periodistes, encaixant amb ells d'un a un.

La Guàrdia Republicana

Al Palau de la Generalitat, damunt la porta de l'oficina de cèdules, hi ha un rètol que diu "Allistament de la Guàrdia Cívica Republicana". Són nombrosos els joves que acudeixen a les oficines a fer-se voluntaris de la seguretat de la República.

Visites

Han visitat el senyor President una comissió de l'Escola d'Agricultura, Tomàs Mallol, senyora Glòria Bulbena-Reig de Sales, Jordi Rubió, director de l'Escola de Bibliotecàries, Marçal Olivar, del Claustre de Professors; Dr. Tomàs Busquet, director de la Clínica Mental de la Diputació; Josep M. Pericas, arquitecte; una comissió de l'Associació d'Hotelers de Catalunya, de la qual el senyor Macià és president honorari des de 1915; Ferran Martori, d'Arenys; una comissió de bascos; Carles Jordà; R. Martínez, de l'Ajuntament de Calella; Fructuós Carpena, de la Universitat; una representació del Magisteri Oficial; una representació de l'Institut de Sant Isidre; Amadeu Vives.

Els Ajuntaments de Catalunya al costat de la República

Durant tot el matí han visitat el Palau de la Presidència nombrosíssims Ajuntaments de tot Catalunya per a manifestar llur adhesió al Govern provisional de la República.

Els aviadors catalans

Hem rebut la següent carta que amb gust reproduïm:

"Sr. Director:

Solament en el desig de posar les coses al seu degut lloc, us prego féu constar en el periòdic de la vostra digna direcció que els avions que dimecres al migdia volaren per damunt la ciutat eren avions del nostre Aeròdrom, tripulats pels pilots senyors Canudes, Xuclà i Carreras, els quals, en formació correctíssima, portaren per la via dels aires la salutació a la naixent República. Els avions anaven guarnits amb banderes catalanes i republicanes de grans dimensions.

A la tarda, els mateixos aviadors i el senyor Gartañondo volaren en diverses ocasions per damunt la ciutat, i foren aclamadíssims per la multitud. L'aviació civil, amb Canudes al davant, ha volgut ésser la primera de retre homenatge a la República.

Agraït per la rectificació, us plau saludar-vos. Canudes."

Ahir volaren damunt la ciutat els avions de l'aeròdrom Canudes, fent voleiar la bandera catalana i la de la República Federal.

En Canudes, acompanyat dels pilots i enginyers del seu Aeròdrom, va posar els avions i material a disposició del Govern provisional.

Normalitat a Correus

Els encarregats provisionals del servei de vigilància i direcció de Correus i carteria de Barcelona han donat compte al ministeri de Comunicacions del Govern provisional de la normalitat absoluta que regeix en els esmentats serveis. S'han rebut adhesions al nou règim, de totes les estafetes i carteries de la "província" de Barcelona.

Presentació de funcionaris al President

Aquest matí el secretari general de la Diputació ha presentat al president Macià i als altres membres del Govern Provisional de la República Catalana, els caps de les dependències de la Generalitat.

El senyor Macià els ha rebut molt cordialment i els ha manifestat el seu desig que el ritme administratiu de la Casa sigui represè immediatament i els ha fet present que tot el Govern confiava en l'adhesió i lleialtat del personal, sobretot dels caps de les oficines, que hauran de posar llur esforç màxim per a l'enllaç de les funcions administratives que s'hauran d'adaptar al nou règim.

Tots els Caps han promès fer el que calgui per correspondre a la prova de confiança rebuda.

Ajuntaments republicans constituïts

Relació d'Ajuntaments Republicans la constitució dels quals ha estat ja notificada a la Presidència de la República Catalana.

Aiguafreda, Cervelló, Igualada, Premià de Mar, Calldetes, Cardona, [illegible], Sant Fost de Campsentelles, Sant Joan de Mediona, Badalona, Hospitalet de Llobregat, Cabrera, Collbató, Pobla de Claramunt, Piera, Roda, Montbui (Santa Margarida de), Montmany, Arbúcies, La Bisbal del Penedès, Sant Pere de Torelló, Olesa, Castellterçol, Sant Guim, Sant Llorenç Savall, Avinyonet, Viladecans, Gèlida, Cardona, Llo, Castellserà, Almatret, Seu d'Urgell, Organyà, Tremp, La Galera, Vilavert, Valls, Constantí, Guiamets, Tortosa, Selva del Camp, Montblanc, Vendrell, Solivella, Pla de Cabra, Santa Coloma de Queralt, Alcanar, Vilavella, La Riba (Tarragona), Fortià, La Jonquera, Tossa de Mar, Anglès, Figueres, Llançà, Girona, Vilafant, Palafrugell, Palau Sabardera, Peralada, Breda, La Bisbal, Gombreny, Campdevànol, Bagur, Blanes, Verges, Banyoles, Cadaqués, Olot, Granadella, Castelló, Vilalba, Portbou, Granollers, Cornudella, La Bisbal, Biosca, Torrelavid, Benisanet, Calaf, Calonge, S. Pere Riudevitlles, Bellcaire d'Urgell, Mora la Nova, Palafolls, Castellciutat, Sant Joan Despí, Taradell, Dos Rius, Guisona, Reus, Ripoll, L'Ametlla del Vallès i Vallgorguina.

Adhesions

Han estat rebudes les següents a la Presidència de la República:

Centre Republicà Català, Capellades. Centre Catalanista Republicà de Sallent. Foment Agrícola, Llançà. Nacionalistes Bascos de Vitòria. Centre Gremial de Granollers, Grupo Republicanos Autónomos Navarros de Los Arcos. Comitè Partit Republicà Federal i Acció Catalana de Banyoles. Centre Republicà Català de Sort. Junta Provisional de Roses. Penya Reddis de Reus. Agrupació Valencianista Republicana de València. Acción Nacionalista Vasca de Bermeo. Comitè Republicà d'Oliana. Penya Renovació de Manresa. Partit Republicà, Sant Martí de Tous. Napart Echea de Estella (Nacionalistes de Navarra). Comitè Republicans, Castellnou de Seana i Utxafava. Acció Catalana, Sant Feliu de Codines. Centre Republicà de Santa Margarida de Montbui. Joventut Republicana i Poble de Torregrossa. Unió Republicana de Ripoll. Foment Nacionalista Republicà de Reus. Cambra de la Propietat Urbana, Badalona. Penya Norat, de Girona. Unió Ferroviaris, de Lleida. Partit Republicà Català de Banyeres (Tarragona). Agrupació Republicana de Mayals. Esquerra Catalana de Cabra. Agrupació Federal, Blancafort.

PERQUE NO ES REPETEIXI EL CAS DE L'ANY 73

Rovira i Virgili visita el President

El senyor Rovira i Virgili estigué ahir a la tarda a la Presidència de la República per visitar el senyor Macià, ja que ahir no li va ésser possible d'acompanyar les personalitats d'Acció Catalana Republicana que varen complimentar el senyor president de la República.

La conversa d'ambdues personalitats ha estat d'una gran cordialitat. El senyor Rovira i Virgili ha manifestat al senyor President que podia comptar en absolut amb ell per a tot allò que pugui servir la causa comuna. Li ha recordat el cas de l'any 1873, quan una gran part dels federals catalans van voler avançar-se a proclamar l'Estat Català i com que Pi i Margall i Figueres tenien el compromís d'esperar les constituents per resoldre el problema de l'organització de l'Estat, es va ajornar l'intent i al cap i a la fi no es va constituir. Després ja no va realitzar-se l'Estat Català, i Pi i Margall digué que els federals catalans havien estat més previsors que ells. Féu present al senyor Macià que comprenia les grans dificultats pràctiques d'aquesta hora, sobretot per l'enllaç de les dues organitzacions catalana i espanyola, i que totes aquelles adaptacions que la força de la realitat imposarà tenen per endavant l'aprovació del seu partit, perquè es fa càrrec que una aplicació massa rígida d'alguns principis fóra ara contraproduent.

El senyor Macià ha contestat que agraïa les manifestacions del senyor Rovira i Virgili, i que fins a l'hora actual totes les dificultats que havien sorgit havien estat satisfactòriament resoltes, i que així creia que Govern Provisional de l'Estat succeiria en endavant. L'actitud del Català és d'una franca cordialitat i aquesta ha estat plenament correspost.

L'ADHESIO DE LA GUARDIA CIVIL

Les banderes catalana i republicana a la caserna del Poble Nou

A la Presidència de la República s'ha rebut la següent comunicació:

"Capità de la quarta Companyia del 21 Terç de la Guàrdia Civil al President de la República Catalana.— Donada generosament per l'Ateneu Obrer Republicà del Poble Nou una bandera nacional republicana perquè onegi en aquesta caserna-quarter, s'han reunit a dos quarts de cinc d'avui tots els Centres Republicans de la barriada amb nodrides representacions i nombrosíssim públic, a fi de donar el més gran esplendor a l'acte d'hissar les banderes nacional i catalana en aquesta caserna. Tinc la satisfacció de participar a vostra excel·lència que hi ha hagut la més gran fraternitat i entusiasme entre el poble i la guàrdia civil, havent-me vist obligat a dirigir la paraula a la multitud i a les representacions republicanes per donar les gràcies a tots, tant per l'afecte demostrat com per oferir-nos lleialment al servei de la República, que és el servei de la Nació. Rebi vostra excel·lència amb aquest motiu la meva més cordial felicitació i adhesió infrangible, així com la de les forces d'aquesta companyia, per tot això i pel seu nomenament de President de la República Catalana. — 15 d'abril, a un quart de dotze de la nit."

Un telegrama del President de l'Estat Català al cap del Govern belga

S. E. Monsieur le Président du Conseil des Ministres de la Belgique. — Bruxelles. — En me possessionant de la Présidence de la République Catalane, cordialement unie par des liens fédéraux à la République Espagnole, je tiens à vous adresser comme représentant du peuple catalàn par l'accueil bienveillant et enthousiaste que la Belgique a donné aux exilés catalans.— Francesc Macià, Président de la République Catalane.

A l'Escola de Nàutica

Ahir acudiren en manifestació a l'Escola de Nàutica més de quatre-cents mariners entre capitans, pilots, maquinistes i subalterns per a reclamar del director, senyor Ramon Bofilló, que dimitís el càrrec per entendre que ha d'exercir-lo un capità de la Marina civil i no un cap de l'Armada imposat per la Dictadura primoriverista.

FULL DE DIETARI

NOTES AL MARGE

La sort ha volgut que des del mateix lloc hagi pogut assistir al cop d'Estat del 13 de setembre i a la proclamació de la República catalana del 14 d'abril. ¡Quines diferències, quins contrastos! La una era una temptativa autonomal d'un règim, elaborada a l'ombra i consumada enmig d'una conxorxa d'interessos en la qual va provar-se debades d'empeltar un ideal; l'altra ha estat un magnífic cop de poble, realitzat a la claror del dia, amb tots els riscos d'un infantament, però també amb totes les seves possibilitats vitals i infinites.

* * *

I la cordialitat? N'he vist un seguit d'exemples tan sorprenents i esbalaïdors que m'ha calgut fregar-me els ulls i pessigar-me les cames, per convèncer-me que no somniava. Oh, no oblido pas —tinc la desgràcia de mirar les coses per dos o tres punts de vista— que els sentiments humans són fràgils i que els miracles de comprensió que estic contemplant poden ésser breus! Però, és que el sol fet de demostrar que tals miracles són possibles i possibles per la via del coratge i del sentiment, per la via del risc i de l'idealisme, ja eixampla les perspectives del món...

* * *

Em diran (o m'ho diré jo mateix, que sempre tinc el meu contradictor a punt) que és més fàcil de lligar símbols i banderes que no pas realitats. Potser no! Potser no!

Ben mirat, també és possible que sigui al revés o, almenys, que la lligada dels símbols sigui el camí més eficient i més directe per a la difícil lligada de les realitats. Els fets que estem presenciant bé semblen demostrar-ho.

* * *

Tothom ha lloat sense reserves el coratge i l'abnegació de Francesc Macià. Molt bé. Però jo, amb tots els respectes que m'inspira el segon President de la República Catalana — el primer fou Pau Claris — vull declarar que és un gran polític.

CARLES SOLDEVILA

Mossèn Gudiol

En aquests dies d'agitació i d'ansietat popular s'ha extingit silenciosament, allà a Vic, mossèn Josep Gudiol. S'ha acabat d'extingir, com ha estat remarcat, perquè temps ha que una paràlisi cruel anava de mica en mica reduint-lo a la immobilitat tot deixant-li, això sí, fins als darrers moments la lucidesa del cervell i la facultat del treball espiritual.

Recordem haver-lo vist algun cop, ja fa anys — potser una quinzena —, quan ja la seva malaltia era visible. Acostumava a fer cada mes, en el seu viatge habitual a Barcelona, una breu aparició per l'Institut d'Estudis Catalans, amb un aire ja marcadament rígid, amb la sola notable mobilitat dels grans ulls negres en la faç pàl·lida, carnosa i ben rasurada. Parlava poc i amb un to de veu igual i tranquil. Parlava del seu Museu de Vic o dels seus estudis d'arqueologia, alguns dels quals havien estat publicats dins l'Anuari de l'Institut. Ell havia precisament encapçalat el primer gran volum de la sèrie — el que havia d'obrir a la docta corporació del carrer del Bisbe les portes de l'estimació i el respecte del món erudit — amb la publicació del Necrologi de l'església de Roda. La seva obra "Iconografia de la Mare de Déu" mereixia un premi de l'Institut, i encara el darrer Anuari aparegut abans de la Dictadura contenia un estudi seu: "Les Creus d'argenteria a Catalunya", que va escriure, per encàrrec de la Junta de Museus de Barcelona, a fi d'estudiar l'aspecte més interessant de l'Exposició de Creus, que, com a complement del Primer Congrés d'Art Cristià, va estar oberta al Palau de Belles Arts pels mesos d'octubre-desembre de 1913.

Sortint de l'Institut d'Estudis Catalans, mossèn Gudiol acostumava a recórrer algunes cases d'antiquaris, sempre amb el pensament fixat en el seu car Museu de Vic. La seva darrera visita acostumava a ésser per a la casa Ametller i la col·lecció de vidres que ell amb la seva competència havia contribuït a formar, i que havia estat causa d'una de les seves eixides enllà de les fronteres, en un viatge a Bonn, on va adquirir alguns dels objectes estrangers de més qualitat que figuren en aquella esplèndida col·lecció. Les altres sortides havien estat cap a Roma, on havia passat algun temps en la seva joventut i on havia tornat l'any 12 amb motiu del Congrés Arqueològic, al qual va presentar una comunicació.

La major part de la seva vida, doncs s'havia escolat a Vic i pels pobles de la comarca, on feia les seves excursions de recerca i estudi. Els carrers silenciosos i la boira de la plana devien conèixer bé la seva silueta, coronada per l'ampla teula excepcional — aquella teula d'ales vastes que sols tenia pariona en la del bisbe Torres i la de mossèn Collell, vingudes totes tres expressament de Lió, i que era l'admiració dels romans, avesats tanmateix a veure indumentària clerical de tota llei.

El tret fonamental del seu esperit era el vigatanisme, un vigatanisme essencial posat al servei del seu museu. Tot ho hauria volgut per a l'obra de la seva vida, i amb aquesta obsessió i la seva ciència, n'havia fet un dels primers museus del món en l'aspecte de l'art religiós medieval. El seu zel perseverant i infatigable acreixia cada any les sèries existents. En la "Memòria" anual del Museu donava compte de les adquisicions i era sorprenent de seguir-hi les arribades d'arquetes, píxids, encensers, creus, copons, escultures, taules pintades, robes, brodats, ceràmica. D'uns anys ençà havia començat a formar una secció de prehistòria. No oblidem tampoc d'esmentar la creació de la secció verdagueriana, on s'apleguen els records del gran poeta de Folgueroles.

El seu exclusivisme vigatà i d'engelosiment pel seu museu no impedien, però, a mossèn Gudiol d'ésser un gran català; i quan veia que un objecte arqueològic li fugia de les mans, però podia influir perquè restés en mans catalanes, no deixava de fer-ho, i potser crítiques injustes s'havien dreçat contra ell en aquest aspecte.

El seu càrrec de conservador del Museu de Vic i les seves copioses publicacions li havien donat un renom universal. La seva bibliografia és molt extensa i valuosa. Hom pot trobar-la en el número de la "Gaseta de les Arts" que li fou dedicat. Fins al darrer moment, el savi arqueòleg l'ha acrescuda sense descans, i la nit abans de morir, llastimós, caragolat com una vella olivera, va acabar de dictar la Memòria anual del seu Museu.

FERRAN SOLDEVILA

Salutació a Nicolau d'Olwer

"Nicolau d'Olwer. Palace Hotel. Madrid. — En nom del Partit Catalanista Republicà felicitem President nostre, posat en lloc d'honor per treballar amb la confiança de Catalunya i del seu Govern per la República que respectarà les llibertats de tots. — Bofill. Rovira."

Una nota de l'Atracció de Forasters

Ens diu la Societat d'Atracció de Forasters que com a demostració de l'ordre perfecte que hi ha a Espanya i de la impressió tranquil·litzadora que els darrers successos han deixat a l'estranger, cal assenyalar el fet que, havent arribat a aquesta capital en ple entusiasme revolucionari una nodrida caravana alemanya, aquesta recorregué tranquil·lament la ciutat visitant els seus principals monuments i realitzant les imprescindibles excursions al Tibidabo i a Montserrat. Els dits turistes trameteren a llurs amics i familiars centenars de postals fent elogis de l'esperit de ciutadania que hi ha a Barcelona, no obstant el canvi radical polític que hi ha hagut a tot el país, així com del bon relació i atencions que han estat a tot arreu.

La Societat d'Atracció de Forasters prega en gran manera a tots els barcelonins que en totes les cartes que trametin tant a Espanya com a l'estranger, encara que siguin simplement comercials, facin constar la tranquil·litat que hi ha a la capital després del canvi de règim verificat en mig d'un ordre admirable.

La Universitat Catalana

El Govern provisional, d'acord amb el Govern federal, ha designat els doctors Serra Húnter, Fontserè, Xirau, Pi i Sunyer, i Soler i Batlle, per tal d'organitzar la Universitat autònoma catalana.

(Segueix a la pàgina 5)

AU PRÉSENT

Sans chansons depuis longtemps
Fleurs cultivées fleurs à vendre
O les belles vertus abstraites

On a beau se laver on ne se voit plus
Bien tranquille dormir dans un lit de cendres
A l'abri de tous les lendemains

Il n'y a plus de sortie
Plus de jour entre les maisons
A chaque fenêtre une blatte dort
Le bonheur a pris la mort pour enseigne

Les jeunes aux charmes renversants
Et les vieux aux chaînes puantes
Qu'ils se ressemblent
Les autres s'éveillent malgré eux
Leur front leur ventre sont ridés
Mais le feu les attire encore

Hors de tout sauf de la misère
Alerte ils ne veulent pas croire
A l'immobilité de leur sang.

Paul ELUARD

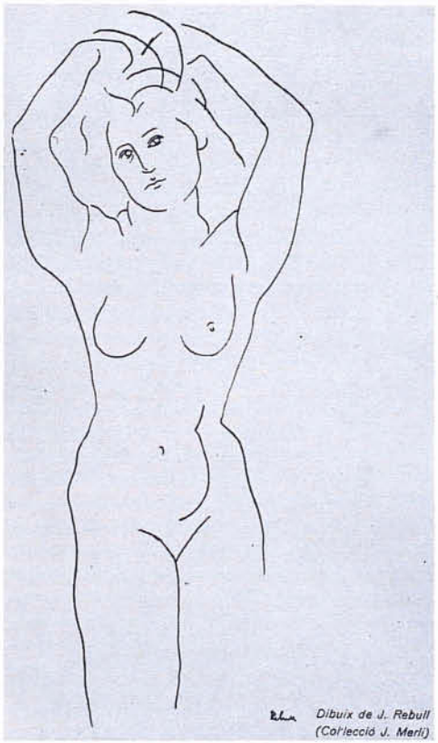

Dibuix de J. Rebull (Col·lecció J. Merli)

DIBUIXAVEM RELLOTGES DE SOL A LES PARETS DELS HOSTALS, PERO ELS MAONS EREN PELLS DE BANANA QUE ES BADAVEN AL NOSTRE CONTACTE

Abandonem els negres cons reumàtics al trespol cristal·li dels albergs frondosos.
Erren per l'afrau els dòcils viatgers callats,
—i jo voldria imitar entre dos murs de glaç les volades silvestres.
Erren per la platja els transeúnts amargats i el sanglot de llurs ombres,
—i entre planxes immenses de zinc espugono alzineres!
Malles del somni, negrors pisciformes, estels colgats dels hams sagnosos:
Destralageu amb mi, quimeres blaves, escampem gavarrots pels asfalts verticals!
Els globus que pengen del cel són de pell fina, inflada de venes vitals.
I he dibuixat damunt el meu pit nu les hores mortes!

Agost del 1931. J. V. FOIX

Cubiertas y varias páginas de los números 6 y 7 de «Quaderns de Poesia».

A UN OLMO

¡Qué lenta libertad vas conquistando
con un silencio lleno de verdores!
Apenas si se nota en ti la vida
y nada hay muerto en ti, olmo gigante.
Tus hojas tan pequeñas me enternecen,
te aniñan, te disculpan
de los brutales troncos de tus ramas.
Las hojas que resbalan por tu rostro
me hacen pensar en lágrimas
y en las palabras amorosas
que tu sabrías decir si fueras hombre.
Tu tamaño no abruma, no me pesa,
así podría yo ser si fuera libre
con esa libertad lenta y tranquila
con la que tu te vas formando.
Tu permaneces cuando te renuevas,
y creces arraigado.
Yo sigo siendo el mismo aunque me muevo,
aunque mis pies no se hundan en la tierra
sólo me sirven para que mi cuerpo
se dé contra los muros de una cárcel.
Tu lenta libertad, tu hermosa vida,
hacen mi cautiverio menos duro.

Manuel ALTOLAGUIRRE

Dibuix inèdit de Manolo Hugué

REVISTA
de
POESIA

SUMARI

J. M. Capdevila: *La varitat poètica.*—Anna Maria de Saavedra: *El capdaire.*—J. M. López-Picó: *Un brindis entre poetes.*—Gonçal de Lleó: *Sátira de mi.*—J. Bofill i Mates: *Breuves i crítics.*—Josep Carner, trad.: *Dues fables de Tridaine.*—J. B. i F. Bernat de Ventadorn.—Joanes Bofill i Ferro, trad.: *Tres cançons de Bernat de Ventadorn.*—Caràcters: J. Millàs-Raurell: *Una enquesta francesa sobre la poesia.*—Joan Gutiérrez-Gili: *Madrid-Buenos Aires.*—Els llibres: Rosend Llates: «Cançons de totes les hores», per J. M.ª de Segarra.—M. Manent: «Elegies», per J. M. López-Picó.—Maties Font: Els poetes clàssics llatins: «Ausoni». (Traducció Bernat Metge).—Revistes i Diaris: *Cal als poetes mediocres dedicar-se a la política? Ciència i poesia. «El sublim» Jules Laforgue. El teatre poètic. Paul Valéry traduit a l'anglès. Antètet de poetes. La poesia russa.* Notes Editorials

Vol. I GENER 1925 Núm. 1

aquest camí. Diguem des d'ara que els "surrealistes" d'ací, llevat de dues o tres excepcions, són uns perfectes subconsciencistes, que val a dir tant com els Bécquer o els Mir del nostre temps». En este sentido, Foix o Miró no pasarían de ser unos «subconcientistas» y, añade Masoliver, «*els únics surrealistes actuants, autènticament surrealistes, són — a Espanya — Lluís Buñuel i Salvador Dalí*».

Por otra parte, Sebastià Gasch, que hacía sólo unos meses había insultado literalmente a un pobre pintor indefenso en nombre de los principios más sagrados de la Vanguardia, hacía marcha atrás y declaraba:

«*Davant d'aquest estat de coses creiem cada dia amb més intensitat en l'absoluta necessitat d'acceptar l'home i de negar la tendència.*

Creiem cegament en Miró, en Dalí, sincer, insubornablement sincer, sincer a desgrat de les seves constants volte face. *Creiem cegament en totes les fortes personalitats. Però hem perdut ja la fe en Cubismes, Superrealismes, Realismes màgics, i en tots els "ismes" que es puguin presentar en el futur*».

5,

En el curso de 1930, Dalí y Gasch rompen definitivamente; Dalí, el único que mantiene su actitud agresiva, se traslada a París; Gasch y Montanyà vacían sus actitudes de todo contenido polémico. El grupo está prácticamente desintegrado. La desintegración coincide con otros hechos importantes: unos de tipo internacional, otros de tipo local. Así, la crisis de 1929 despertó una serie de inquietudes político-sociales que obligaron a muchos escritores a convertir su posición de revuelta ética y artística en otra revolucionaria. Tzara, Éluard, Aragon, Brecht, Alberti, Neruda, etc. entran en el partido comunista, mientras que otros, como Drieu la Rochelle, colaboran con los partidos nazis. La gente de aquí se da cuenta del fenómeno y J.V. Foix, por ejemplo, lo registra en un artículo publicado en la «Revista de Catalunya», de 1934, sin llegar a hacer de él una crítica abierta, pero sí implícita. Y cuando Breton publica su famosa *Position politique du Surréalisme*, en 1935, dice en los «Quaderns de Poesia»:

«*L'art, doncs — i la poesia —, per Breton (i per altres que no pertanyen al seu grup) fa la seva pròpia revolució. Amb independència de tota finalitat revolucionària immediata, política o social. Conclusió que per a nosaltres no és cap daurada novetat*».

Algunos militantes de la vanguardia, por otra parte, empiezan a buscar una alternativa «clásica» o, por lo menos, «culturalista» a la destrucción y búsqueda de formas; un libro de Benjamin Crémieux, publicado en 1931 y muy comentado en Barcelona, sobre todo por Guillem Díaz-Plaja, pretende dar esta alternativa: *Inquiétude et Reconstruction*.

A estos hechos internacionales se añade otro local de suma importancia: la proclamación de la República en 1931, y, por lo tanto, la posibilidad de crear con la ayuda del Estado las estructuras culturales por las que habían luchado todos los escritores catalanes, desde los pertenecientes al *establishment* hasta los más agresivos de Vanguardia.

Así, mientras funcionó el ADLAN se produjo el verdadero triunfo de la literatura culturista o, si se quiere, de la poesía pura, la novela psicológica... En 1931, se publica la *Antologia poètica* de Josep M. López-Picó, con un prólogo de Carles Riba y un epílogo de Agustí Esclasans, que causa una notable impresión entre los lectores y, fundamentalmente, entre los más jóvenes. En 1930, había sido publicada, en un solo tomo, la segunda edición del *Primer Llibre d'Estances* y la primera edición del *Segon llibre*, que en 1932 obtiene el «I Premi Joaquim Folguera» de poesía concedido por la *Generalitat* y que se convierte en una de las obras decisivas de estos años. Y, en general, estos grupos aceptan lo que queda de la Vanguardia, sobre todo porque ésta ha moderado sus actividades y porque, en el fondo, se decide a colaborar con ellos. El *Conseller* de Cultura de la *Generalitat*, por ejemplo, da la dirección de la «Revista de Catalunya» a J. V. Foix; los «Amics de la Poesia», creados por la burguesía barcelonesa a principios de la década de los 20 e inspirados por Josep Carner y Marià Manent, llaman para leer poemas no sólo a Paul Valéry y Riba sino también a Foix y Sànchez-Juan; los dos últimos son llamados también a formar parte de los jurados de poesía de la *Generalitat*; Riba dedica un artículo a una de las novelas de Trabal, *Judita*, en la que la protagonista acaba hinchándose y elevándose como un globo hasta explotar en el aire; etc. Por otra parte, comienzan a confeccionarse los primeros estudios sobre el Vanguardismo, que ha dejado de ser un hecho militante y agresivo para pasar a ser objeto de análisis histórico. Así, Guillem, Díaz-Plaja publica en 1932 el primer y único trabajo de conjunto sobre la Vanguardia catalana; Joan Teixidor confecciona en 1934 el primer estudio importante sobre Salvat-Papasseit y, finalmente, Martí de Riquer, Josep M. Miquel i Vergés y Joan Teixidor publican en 1936 una *Antologia de la poesia catalana*, en la que Foix y Sànchez-Juan no sólo tienen el mismo tratamiento que Carles Riba sino el de Joan Maragall o Josep Carner.

La generación que surge en los años 30 ¿qué actitud toma frente a la dialéctica orden/aventura? Mientras Joan Llacuna, por ejemplo, sigue la línea de la primera vanguardia en *Onix i níquel*, concretamente la de Salvat-Papasseit, el grueso de la generación se siente fascinado por las *Estances*, de Riba, pero amplían sus supuestos culturalistas o «puros» con alguna experiencia y técnicas de Vanguardia. Diría que, en este sentido, el caso más típico es el de Bartomeu Rosselló-Pòrcel, cuya *Imitació del foc*, aparecida en 1938, pero escrita en buena parte antes de la guerra, muestra la profunda lectura de Riba y, en general, de los poetas castellanos del 27, concretamente de Guillén, a la vez que realiza algunas experiencias surrealistas o toma por modelo a Apollinaire. Otro caso típico es el de Joan Teixidor, también ribiano, pero que incorpora, en sus primeros poemas, algunas técnicas vanguardistas. Un anti-ribiano que no publica su primer libro hasta 1937, Agustí Bartra, utiliza muchos materiales surrealistas en sus poemas proféticos à *la manière* de Walt Whithman o de la Biblia, sobre todo, en la elaboración de imágenes y metáforas. Pere Quart y Salvador Espriu, en cambio, intentan abrir nuevos caminos, que el primero desarrollará durante la guerra, y el segundo, en los años de la inmediata postguerra. Así, Pere Quart alternaba las narraciones de la más pura Vanguardia (*Contraban*), con poemas que insinuan nuevas posibilidades líricas y en los que, pese a utilizar algunos elementos vanguardistas, ya hacía la crítica e incluso la caricatura de sus supuestos más esenciales. Por su parte, Salvador Espriu, que había comenzado escribiendo una serie de narraciones en las que se servía de algunas de las técnicas metafóricas y sintácticas vanguardistas, escribía hacia 1934 sus primeros poemas en los que inauguraba unos planteamientos adustos y profundos que habían de elevar la realidad a la categoría de mito.

y 6.

De este panorama histórico, se puede sacar, creo, una conclusión: no existió, entre los años 1932 y 1936, una auténtica vanguardia literaria. En el proceso orden/aventura, retórica/terrorismo, de la literatura moderna, los años del ADLAN constituyeron el triunfo del orden y la retórica frente a la aventura y el terrorismo. En efecto: los que habían entendido la literatura como una aventura trataban de hallar una alternativa estética a su constante destrucción y búsqueda, convertían su rebeldía ética o artística en franca revolución política y social o pactaban, por decirlo de alguna manera, con la nueva literatura establecida.